Glas zaveznikov

Leto II - Št. 238

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, sreda 27. marca 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 · Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

PRED PETIMI LETI

Današnjega dne pred petimi leti se s ponosom spominja vsak živeči Jugoslovan. Ta dan bo delal večne čase čast jugoslovanskim narodom. Danes pred petimi leti je Jugoslavija našla svojo dušo.

Pred petimi leti je bila moč nacistične Nemčije na celinski Evropi strahovita stvar. Francijo so podrli v slabih petih tednih. Velika Britanija je še vedno stala neomajna, vendar je bilo videti, da bo vsak čas sovražnik poizkušal vdor na njenih obalah. Hitler, prenapet moči, je delal načrte za napad na Sovjetsko zvezo. Da bi si zagotovil uspeh, si je moral najprej zavarovati bok. Madžarska, Romunija in Bolgarska so se vdale nacističnemu pritisku, ne da bi se sploh branile. Jugoslovanska vlada tistega časa, s tihim pristankom kraljevskega namestnika kneza Pavla, je hodila po isti poti. Podpisali so tripartitni pakt in Jugoslavija je postala samo en Hitlerjev satelit več.

Ne, to ni bila Jugoslavija, pač pa samo njena tresoča se vlada. Tripartitni pakt je držal samo dva kratka dneva, ko ga je val narodnega navdušenja odnesel. Narod je 27. marca, s svojo vojsko vrgel kneza Pavla in kvislinga Cvetkoviča. Mladoletni kralj Peter je stopil na prestol. Jugoslavija se je postavila nemški moči po robu.

Junaštvo? Da, prav gotovo je to bilo junaštvo. Toda — tako je mnogo ljudi mislilo — noro junaštvo. Res je, da je Grčija tedaj še vedno naganjala v beg Mussolinijeve legije, toda nemška vojska je bila čisto druga zadeva, kakor je bila vojska Italijanov, ki se niso nikoli s polnim srcem bojevali v vojni, ki jim jo je bil vsilil njihov vodilelj. Izzvati Nemčijo je pomenilo tedaj narodni samomor. Pa dobro, če že mora biti samomor! Boljše kot sramotna predaja.

Nevihta se je bližala. Sestega aprila se je sprožila in Nemci so vdrli na jug. Jugoslavija se je bojevala tako dolgo, dokler se je še mogla s čim bojevati, čeprav so Nemci divje in brez usmiljenja bombardirali Beograd. Tudi Grčija se je bojevala proti Nemcem in z njo majhni oddelki britanskih čet, ki so jih poslali Grčiji v pomoč. Vse je padla teža kovine, ki so jo Nemci vrgli v napad.

Boj tedaj ni bil zaman? Gotovo ne! Noben boj proti brezobzirnemu zatiralcu ne more nikoli biti zaman. V zadnjih mesecih je svet izvedel, kako je Jugoslavija s svojim plemenitim bojem vplivala na celotni potek vojne. Iz nürnberške razprave smo izvedeli, da je Hitler tistega zgodovinskega 27. marca poklical svoje generale in jim povedal, da morajo preložiti napad na Sovjetsko zvezo za štiri tedne. Štirje tedni, to ni veliko časa, toda ob tej priliki so bili življenjske važnosti. Zima je našla Nemce še vedno samo pred vrati Moskve. Tedaj nismo še vedeli, toda danes vemo, da se Nemcem ni posrečilo premagati Sovjetske zveze, ker se jim ni posrečilo prvo zimo zasesti Moskve.

Jugoslavija se lahko ponaša s svojo vlogo v zavezniški zmagi.

Junaško zadržanje Jugoslavije se ni končalo leta 1941. Dokler se ni Nemčija zrušila pod svojimi ruševinami, je Jugoslavija prelivala svojo kri za skupno stvar. Jugoslavija se ni nikoli prenehala bojevati. V začetku je bil simbol narodnega odpora Mihajlović, predstavnik kralja Petra v domovini. Toda Mihajlovićeva zvezda je zatonila. Nekateri so začeli sumiti v njegovo odločnost pobijati Nemce. Churchill je tedaj objavil, da mu zavezniki ne morejo več dati pomoči.

Druga zvezda se je dvigala — zvezda maršala Tita. Okoli Tita so narašćale odporniške skupine, ki so končno postale mogočna vojska, dobro organizirana, uspešna in izurjena v ubijanju Nemcev. Okoli Tita je tudi zrastlo politično gibanje, ki je bilo v nasprotju s kraljevsko jugoslovansko vlado v begunstvu. Novembra meseca 1943 je to gibanje objavilo, da bo sestavilo novo vlado, sprejelo novo ustavo na federativni osnovi in se upralo vrnitvi kralja Petra, preden ne bo plebiscit odločil narodove volje o kraljestvu.

Leto dni sta bila dva nasprotnika — kraljevska vlada v tujini, ki so jo zavezniki uradno priznavali, in Titov režim v domovini. Potem je prišlo do sporazuma. Tito in dr. Subašić, predsednik kraljevske vlade, sta se sporazumela, da bosta sodelovala. Oba sta tvorila neprijetno družbo. Ustanovili so kraljevsko namestništvo kot kompromis v ustavnem vprašanju.

Ta družba ni dolgo delovala. Dr. Grol, podpredsednik ministrskega sveta, je odstopil v znak protesta proti temu, kar je nazval nedemokratsko zadržanje maršala Tita in njegovih tovarišev. Tudi dr. Subašić je odstopil. Ko so lani v novembru mesecu imeli volitve, je Jugoslavija sledila sovjetskemu vzorcu: prijavljena je bila ena sama kandidatna lista, čeprav so mogli ljudje zabeležiti tudi negativne glasove. Objavljeni rezultati so pokazali ogromno večino v korist Titovega režima. Na tej podlagi so Jugoslavijo proglasili za republiko, brez plebiscitne formalnosti. Kralj Peter je ugovarjal, toda brez uspeha. Danes je Jugoslavija federativna republika in je kot taka priznana.

Spori o pravi volji narodov Jugoslavije se bodo brez dvoma še nadaljevali. Toda danes, na dan 27. marca, niso važni. Danes se svobodni svet spominja in slavi zaveznika, ki je pred petimi leti iz svoje volje dejal zavojevalcu Nemu in ki je sprožil dogodke, ki niso pričadejali samo njegove zgodovine, temveč zgodovino vsega sveta.

Perzijsko vprašanje ostane na dnevnem redu Varnostnega sveta

Sovjetski predlog zavrnjen z 9 proti 2 glasovoma

Cadogan o svetosti prevzetih obveznosti

NEW YORK, 27. marca. — Včeraj popoldne ob 16. uri je pričel Varnostni svet na svojem drugem zasedanju razpravljati o sovjetsko-perzijskem sporu. Zasedanju je prisostvoval tudi ameriški zunanji minister Byrnes. Sedel je poleg ameriškega delegata Edwarda Stettiniusa v naslanjaču, ki so ga prinesli šele v zadnjem trenotku.

Sporno vprašanje so načeli sedem minut po otvoritvi zasedanja, ko je sovjetski veleposlanik v Washingtonu Andrej Gromiko podal izjavo, v kateri je izrazil svoj prigovor proti vključitvi tega vprašanja v dnevni red.

Gromiko je izjavil: «V teku konference v San Franciscu in tudi v teku prvega zasedanja skupščine Združenih narodov v Londonu je sovjetska delegacija jasno izrazila stališče sovjetske vlade do Združenih narodov. V teh izjavah je bila obeležena tudi pomembnost Varnostnega sveta kot glavnega organa za ohranitev miru in varnosti.»

Gromiko je nato predlagal, naj perzijsko vprašanje odstavijo z dnevnega reda, ker «ni primerno, da pride na dnevni red».

Gromiko je izjavil, da ostane položaj sovjetske vlade v pogledu organizacije Združenih narodov nespremenjen in dodal, da ga je obrazložil v poročilu neki ameriški obveščevalni agenciji pretekli teden Stalin. Gromiko je navedel nekatere izjave iz tega poročila, v katerem je Stalin pripisoval Združenim narodom velika važnost ter poudaril, da obstaja moč mednarodne organizacije v njeni odločitvi, da uvaja med narodi načelo enakopravnosti, ki nasprotuje gospodstvu nekaterih narodov nad drugimi. To — je dejal Gromiko — jasno označuje stališče sovjetske vlade in predstavlja doprinos k miru in varnosti narodov.

Sovjetski veleposlanik je nato sporočil, da se je začel nedavni umik sovjetskih čet iz Perzije 24. marca in da se bo brškone zaključil v petih ali šestih tednih, «če ne bo prišlo do nepredvidenih dogodkov» (to je ponovitev besedila, ki ga je oddajala v nedeljo zvečer moskovska radijska postaja).

Gromiko vztraja

Gromiko je napadel «določene elemente», ki se trudijno, da bi otežkočili svetovni položaj ter dodal, da določene skupine iščejo povod, da bi izvale ponovno svetovno vojno.

«Politika moje vlade — je dejal — stremi za mirom in ima odgovor za one, ki prikrivajo svoje namene in delujejo proti miru in varnosti. Ti elementi zlorabljajo za svoje namene tudi svobodo govora in tiska.»

Gromiko je zaradi tega vztrajal, da ni nikakega razloga, da bi «takoimenovano» perzijsko vprašanje vključili v dnevni red Varnostnega sveta ter dodal: «To vprašanje je v nasprotju z dejanskim položajem. Ko se bomo vprašali, ali naj pride perzijsko vprašanje na dnevni red, moramo vzeti v obzir dve nesporni dejstvi: prvo so pogajanja med sovjetsko in perzijsko vlado, dasi perzijski veleposlanik to zanikuje; drugo pa je, da sta obe vladi dosegli sporazum. Z ozirom na ti dve dejstvi je nemogoče zahtevati vključitev takoimenovanega perzijskega vprašanja v dnevni red. Za to zahtevo ni nobenega razloga, ker nasprotuje dejanskemu položaju in je nimogoče opravičiti.

V skladu s predlogom, ki ga je Varnostni svet sprejel 30. januarja v Londonu, naj bi ta spor rešili z neposrednimi pogajanji med obema strankama; s kladu s tem sklepom je prišlo do pogajanj, ki so dala pozitivne rezultate, in s katerimi sta soglašali obe stranki. Kako naj zdaj sodimo, ali naj pride takoimenovano perzijsko vprašanje na dnevni red? O tem vprašanju bi lahko sodili le, če pogajanja ne bi prinesla nikakih izidov, ali če bi bili ti izidi negativni. Odločitev, da pride to vprašanje na dnevni red, ne nasprotuje samo dejanskemu položaju, marveč tudi besedilu in duhu odločitve z dne 30. januarja.»

Byrnes proti

Ameriški zunanji minister Byrnes se je protivil sovjetskemu predlogu, naj bi perzijsko vprašanje umaknili z dnevnega reda.

Izjavil je: «Za Varnostni svet so dejstva sledeca: iranska vlada je po svojem predstavniku predložila Varnostnemu svetu spor med Iranom in Sovjetsko zvezo, ki bi lahko ogrozil mir in varnost.»

Byrnes je nato omenil del pisma perzijskega veleposlanika z dne 18. marca, v katerem se je veleposlanik skliceval na prisotnost sovjetskih sil v Perziji po 2. marcu in na nadaljnje vmešavanje v perzijske notranje zadeve potom agentov, uradnikov in sovjetskih oboroženih sil.

Byrnes je izjavil, da bi bilo treba Varnostnemu svetu predložiti skupno izjavo o tej zadevi, če bi Sovjetska zveza in Perzija dosegli sporazum.

Byrnes je dodal: «Perziji ne moremo odrekati možnosti zaslišanja; zadeva mora priti na dnevni red. V primeru, če član Združenih narodov predloži Svetu svoje mišljenje, da obstaja položaj, ki ograža mir in svetovno varnost, dotični državi ne moremo odreči možnosti, da jo zaslišimo in da lahko izjavi, ali je prišlo do sporazuma ali ne in če želi umakniti svojo pritožbo. Če temu ne bi bilo tako, bi zadostovalo, da bi vlada, proti kateri predložene pritožbo in ki je zastopana v Varnostnem svetu, Svet enostavno obvestila, da so dosegli sporazum in zahtevala, da se vladi, ki je predložila pritožbo, ne nudi možnosti, da bi jo zaslišali. Če pa je v tem primeru prišlo do sporazuma, bi Svet gotovo želel, da mu poda takšno izjavo perzijski predstavnik. Če ni prišlo do popolnega sporazuma, bo to dejstvo predloženo, obema strankama pa dana možnost, da izneseta svoji stališči. Svet bo nato vzel zadevo v pretres in odločil, ali je potrebno kaj ukreniti, da pride do popolnega sporazuma».

Cadogan soglaša

Nato je govoril britanski predstavnik sir Alexander Cadogan, ki je izjavil: «Popolnoma soglašam z izjavami predstavnika Združenih držav».

Nato je nadaljeval: «Upam, da bomo imeli priliko slišati podrobno poročilo o pogajanjih s sovjetske in s perzijske strani. Vprašanje prisotnosti sovjetskih čet v Perziji mojo vlado kot podpisnico trojne pogodbe, katere petega člena niso upoštevali, še posebno zanima. Moja vlada je od sovjetske zahtevala o tej stvari pojasnil, vendar doslej ni prejela še nikakega odgovora. Pogodba je britanski in sovjetski vladi jasno in nedvoumno nalagala, da umakneta svoje čete. Po izjavah sovjetskega odposlanca je zdaj videti, da je bil datum umika spremenjen, kar predstavlja razveljavljenje sprejetih odločitev, ki so bile brezpogojne.

Je pa še druga stran zadeve; to je zaupanje v svetost pogodb, kar vznemirja javno mnenje bolj kot vse drugo. Ne mislim, da ne bi mogli tega zaupanja vzpostaviti, vendar pa bomo morali za mizo tega Sveta svobodno razpravljati o vsaki stvari».

Nato se je ponovno oglasil Gromiko, ki je izjavil, da ne odobrava Byrnesovega in Cadoganovega predloga, po katerem bi se moral Varnostni svet ukvarjati s sovjetsko-perzijskim sporom.

Varnostni svet je nato nadaljeval razpravo o dnevnem redu, ki vključuje perzijsko zadevo na četrto mesto.

Gromiko je ponovno interveniral, da Svet perzijske zadeve ne bi smel vzeti v poštev pred 10. aprilom. «Razvoj dogodkov je prispeval k prvotnim razlogom. Najmanj, kar sovjetska vlada lahko zahteva je to, da se preučevanje spora preloži do 10. aprila. Če vprašanje preučevanja ne bo preloženo, sovjetska vlada ne bo pripravljena, da se udeleži razprav».

Po omenjeni Gromikovi izjavi se je razvila šesturna debata. Ob koncu je francoski odposlanec Bonnet predlagal, naj bi imenovali tričlanski pododbor, ki bi preučil razne predloge, ki so jih stavili v teku zasedanja. V pododbor so imenovali Byrnesa, Gromikova in Bonneta. Svet je nato zasedanje odgodil do 20. ure danes, ko bo pododbor predložil svoje poročilo.

Iz zanesljivega vira so izvedeli, da je perzijski poslanik Husein Ali prejel od svoje vlade pooblastilo za protest pri Varnostnem svetu proti Sovjetski zvezi. Danes namerava vložiti pred Varnostnim svetom nov protest proti nadaljnji prisotnosti čet Sovjetske zveze in vmešavanju v perzijske notranje zadeve.

Vesti, ki so prispele iz Teherana zastopnikom tričlanske komisije, potrjujejo, da niso dosegli nikakega sporazuma za neposredno poravnavo spora med Perzijo in Sovjetsko zvezo.

PREDLOG ZA NADZORSTVO NAD ATOMSKO SILO

Washington, 27. marca

Vrhilec dolžnosti ameriškega zunanjega ministra Dean Acheson je v ponedeljek predložil senatnemu odboru za atomsko silo tajni predlog za mednarodno nadzorstvo nad atomsko silo. Doznavajo, da predstavlja ta predlog po vsej verjetnosti ameriško uradno stališče. Predlog je rezultat delovanja odbora, ki ga je za preučevanje mednarodnega nadzorstva nad atomsko silo ustanovil zunanji minister Byrnes.

UNRRA ODBILA SPREJEM ALBANIJE

London, 27. marca

Svet ustanove UNRRA, ki se je sestal v Atlantic Cityju, je v ponedeljek zvečer z večino glasov ponovno odbil sovjetski predlog za sprejem Albanije v organizacijo. Načelnik sovjetske delegacije na konferenci ustanove UNRRA je izjavil tisku, da nima dejstvo, da je med sejo zapustil konferenčno dvorano, nobenega pomena; izjavil je, da so ostali člani sovjetske delegacije ostali na seji. Svet je tedaj razpravljal o vprašanju dobav živeža Avstriji.

Poudarili so, da bi pomenila dobava živeža za zasedbene čete neposredno ojačevanje vojaške sile neke tuje države v škodo prebivalstva omenjene države, kar ni v soglasju z nameni ustanove UNRRA.

VATIKAN DEMANTIRA

Vatikansko mesto, 27. marca

Vest, da bi bili duhovnika Tomislava Kolakovića, ki ga obtožujejo, da je sodeloval pri neki zaroti na Češkoslovaškem, poslali v deželo po naročilu svete stolice, so v vatikanskih krogih označili kot neutemeljeno.

GRŠKO VABILO

Atene, 27. marca

Grški ministrski predsednik Sophoulis je včeraj izjavil, da bo grška vlada takoj povolitvah, ki bodo 31. marca, zaprosila Veliko Britanijo, «zaradi notranje varnosti», da se nadalje obdrži v Grčiji svoje čete. Sophoulis pa ni izjavil ali je grška vlada sprejela britansko ponudbo, ba di britanske čete vzdržale red med volitvami. Svojo izjavo je podal v smislu, da želi sedanja grška vlada, ki bo kot predvidevajo ostala, dokler se ne bo 16. maja sestal novoizvoljeni parlament, preprečiti eventualne nerede, ki bi nastali v času med volitvami in tem datumom.

Posebni dopisnik «Daily Heralda» v Grčiji poroča, da bodo volitve, najavljene za prihodnjo nedeljo, če že ne popolne, vsekakor v duhu največje pravičnosti in morda najenakopravnejše in nabolj svobodne, kar jih je Grčija imela.

Dopisnik dodaja, da so vse vesti, ki jih širijo strahovalci in ponarejevalci volivnih imenikov, večinoma napačne, ali pa vsebujejo več ali manj pretiravanja. Po dopisnikovem mnenju ni mogoče polagati važnosti niti na prerokovanja o državljanski vojni.

FRANCOSKO-ŠPANSKA MEJA

Madrid, 27. marca

V ponedeljek so delno odprli francosko-špansko mejo za dobo enega meseca. Tako se bodo mogli vsi Francozi in Španci, ki imajo potne liste, izdane pred 3. marcem, vrniti na svoje domove.

Tovorni promet je še nadalje prekinjen, istotako veljajo tudi vsi ostali ukrepi, ki so jih uvedli po zapori meje.

Delna otvoritev se nanaša na francoske in španske potnike, ki jih je zapora meje nepričakovano zatekla v Španiji ali V Franciji.

Poročajo, da je portugalska vlada izdala pretendentu na španski prestol Don Juanu dovoljenje za bivanje na Portugalskem.

Škotski dar Eisenhowerju

Kot priznanje za njegove zasluge je škotska družba za zgodovinske spomenike podarila generalu Eisenhowerju del starodavnega gradu Culzean Castle v bližini mesteca Ayr ob reki Firth of Clyde. Dar velja za življenjsko dobo ter bodo v njem uredili okrevališče za vojake druge svetovne vojne.

Brez uspeha

Gromiko, katerega je podpri tudi poljski odposlanec, je izjavil, da se zdi Byrnesovo stališče v nasprotju s tistim členom listine Združenih narodov, ki določa, da je treba Varnostnemu svetu predložiti le tista vprašanja, ki ogražajo mir in varnost. Gromiko je nato ponovno izjavil, da ni potrebnih okoliščin za vključitev sovjetsko-perzijskega spora v dnevni red. «Byrnes in Cadogan — je zaključil Gromiko — sta večja Iranca kot Iranci sami, ker ti izgledajo, da so zadovoljni».

Avstralski, nizozemski in mehiški odposlanec so podprli zahtevo, da pride zadeva na dnevni red. Poljski odposlanec dr. Lange je izrazil mišljenje, da bi zadevo odstavili z dnevnega reda, egiptovski delegat Mahmoud Hasan paša pa je ugovarjal, da Svet ne more odločiti, ali bo, ali pa ne razpravljal o zadevi, dokler ne zaslišimo sovjetskih in perzijskih odposlancev. Sejo Sveta so nato prekinili do 20. ure.

Po ponovni otvoritvi zasedanja je zunanji minister Byrnes zahteval, naj bi Svet takoj glasoval, ali naj sprejme perzijski protest ali ne. Podpri je predlog egiptovskega delegata, po katerem naj bi Svet takoj sprejel perzijsko zadevo. Dejal je, da ne gre za preučevanje v korist ali proti perzijski stvari, marveč samo zato, da se določi, ali je treba zadevo sprejeti na dnevni red ali ne.

Sovjetski predlog, da se perzijska zadeva odstavi z dnevnega reda, je bil z devetimi proti dvema glasovoma odklonjen. Za predlog sta glasovali le Sovjetska zveza in Poljska.

Indijski razgovori

Tiskovna konferenca britanskega odposlanstva

NOVI DELHI, 27. marca. — *Britansko odposlanstvo za Indijo, ki je v nedeljo preko Carachija prispelo v Novi Delhi, je v ponedeljek začelo z delom. Člani odposlanstva so imeli razgovor z indijskim podkraljem Wavellom, nato pa so sprejeli 200 novinarjev, ki so prispeli z vseh delov sveta.*

Na tiskovni konferenci je govoril minister za Indijo in član odposlanstva lord Pethick Lawrence. Izjavil je, da so načeloma že določili svobodo in samoodločanje za Indijo. Izdelati pa je treba še načrt, po katerem bi Indijci lahko sami določili obliko svojih novih ustanov, in sicer z najmanjšimi trenji in čimprej. Lawrence je dejal, da se bodo pričeli razgovori z indijskimi voditelji v enem tednu. Indijske države, ki bodo igrale v bodočnosti Indije veliko vlogo, bi bilo treba pozvati, naj sodelujejo pri tej nalogi. Želeli bi bilo, da bi osnovali osrednjo reprezentativno vlado, ki bi imela polno podporo naroda.

Lord Lawrence je izjavil, da bodo trajali razgovori z indijskimi zastopniki do srede prihodnjega meseca. Naglasil je, da je britansko odposlanstvo v vsej stvari razgledano in ni vezano na predsodke.

Lawrence je nato govoril o vprašanju manjšin in izjavil, da bi morale imeti možnost, da žive brez strahu, da pa ne bi smeli dopustiti, da bi ugovarjale volji večine. O kongresni stranki, ki predstavlja večino Indijcev, je dejal, da ne bi smela imeti muslimanske zveze za običajno manjšino. Na vprašanje, ali ima odposlanstvo muslimane za narod ali manjšino, je Lawrence odgovoril, da jih ima za eno izmed velikih skupnosti Indije.

V Novih Delhih pričakujejo prihod indijskih voditeljev. Gandhi bo prišel iz Poone, predsednik panindijske kongresne stranke Maulana Abdul Azad iz Kalkute, Pandit Nehru iz Malake, predsednik muslimanske lige Ali Jinah pa iz Lahoreja.

POGAJANJA ZA NOVO BOLGARSKO VLADO

Sofija, 27. marca

Z ozirom na pogajanja za sestavo nove bolgarske vlade so izdali naslednje uradno poročilo:

«Ministrski predsednik Dimon Georgiev je z ozirom na prejeto nalogo nadaljeval s prehodnimi izmenjavami pogledov za sestavo nove vlade.»

Vprašanje združitve

Stališče ameriških oblasti

BERLIN, 27. marca. — «Reuterjev» dopisnik iz Berlina poroča, da bodo vprašanje stališča članov socialno demokratične stranke v Berlinu o združitvi njihove stranke s komunistično po poročilu komunističnega lista «Deutsche Volkszeitung» rešili s pomočjo glasovanja, ki bo 31. marca.

Po poročilu omenjenega lista je zaradi glasovanja prišlo med osrednjim odborom stranke in med odborom berlinskega področja do spora. Osrednji odbor je zahtevo po glasovanju, v kolikor se tiče sovjetskega zasedbenega področja, odklonil. Kot razlog je navedel, da ni potrebnega mehanizma za takšno glasovanje. Berlinski odbor je zaradi tega sam prevzel nalogo, da izvede glasovanje.

Vojaški podguverner ameriškega zasedbenega področja v Nemčiji general Lucius Clay je v nedeljo izjavil, da ameriške oblasti ne bodo priznale nikake spojitve socialno demokratske in komunistične stranke na ameriškem zasedbenem področju ali na ameriškem področju Berlina, če ne bo mogoče dognati, da je spojitev prostovoljno zahtevala večina članov omenjenih strank.

Poročajo, da bo vsekakor potrebna odobritev zavezniškega poveljstva, da bo mogla nova stranka, ki bi lahko nastala iz dveh trenotno obstoječih strank, razvijati svoje delovanje v Berlinu. To da misliti, da bo nova stranka težko dobila dovoljenje za svoje delovanje v Berlinu in zahodnih področjih Nemčije, **če socialni demokrati 31. marca ne bi soglasno glasovali za spojitev.**

Za organizacijo ZN in zadostno vojaško silo

Govor mornariškega ministra Združenih držav Forrestala

NOVI ORLEANS, 26. marca. — Ameriški mornariški minister Forrestal je imel v soboto govor, v katerem je izjavil, da «delajo Združene države na tem, da bi postala organizacija Združenih narodov učinkovita. Dodal je, da je potrebno, da ohranijo zadostne vojaške sile, da bo jasno vsakemu bodočemu napadalcu, da so Združene države pripravljene bojevati se, če bi se apostoli nasilstva združili za napad».

Forrestal je izjavil: «Tako ameriška politika, kakor jo je obrazložil predsednik Truman, enako pa tudi britanska slonita na uspehu organizacije Združenih narodov. Tudi Sovjeti so izjavili, da zaupajo tej novi svetovni organizaciji. Če pa naj organizacija Združenih narodov uspe, ne smemo opustiti truda, ki bo potreben, da jo postavimo na trdno podlago.

Ob koncu prve svetovne vojne sem imel iste obcutke kot jih imam danes, in sicer, da bi se Združene države znasle pred izbiro: ali sodelovati in z vso silo pospeševati mednarodno organizacijo, katere naloga bi bila zagotovitev miru in varnosti na svetu, ali pa biti pripravljene na vojno s takšno razpoložljivo silo, da ne bi noben narod, ki hrepeni po zavojevanju, dvomil v ameriško moč, ki bi neizogibno unicila napadalca.

Pred 25 leti nismo izbrali nobene izmed teh dveh odločitev. Te napake zdaj ne smemo ponoviti.

Dokler ne bo ustroj organizacije Združenih narodov slonel na trdni podlagi, moramo obdržati primerno vojaško silo. Dokler bo za obranitev miru potrebna sila, mora biti v rokah tistih, o katerih nas uči zgodovina, da je niso nikdar zlorabljali.

Kratko bi se hotel dotakniti enega vprašanja madnarodne politike, o čemer razmišlja pri nas vsak državljan. Ali želi Sovjetska zveza sodelovati pri velikih naporih za zagotovitev uspeha organizacije Združenih narodov? Sovjetski narod je še vedno iskreno in globoko prepričan, da je sovjetska družba, kot jo je nazval Stalin v govoru, ki ga je imel pred enim mesecem, družba, ki nudi navadnim ljudem največje nade in «dina družabna oblika, ki bi lahko preprečila vojno, če bi jo uvedli v mednarodnih odnošajih. Z enakim prepričanjem izjavljam, da nasprotujem mišljenju, ki ga je izrazil Stalin, ne verjamem pa, da bi razlika našega načina pojmovanja vlade, gospodarskih organizacij ter socialnega ustroja države pomenila, da se morata naši državi med seboj bojevati.

Sem nasprotnik kolektivne družbe za Ameriko in za Američane, s tem pa nočem trditi, da je le ena družbna oblika mogoča. Menim, da je najboljši način, da o uspehu našega sistema prepričamo ostali svet v tem, da drugega sistema ne uničimo, merveč da rajši z vzgledi dokažemo uspeh našega. Mislim, da se moramo poslužiti vseh sredstev, ki jih imamo na razpolago, da svetu dokažemo to, kar vemo da je realnost: da ima naš narod namen služiti človeštvu, ne pa ga izkoriščati; da ne išče povečanja svoje oblasti in ekspanzivnosti, da pa bo vedno pripravljen bojevati se, če bi se apostoli nasilstva združili za napadalno vojno».

Obnova razgovorov za ureditev Indonezije

Zasedba južnega Bandoenga

BATAVIJA, 27. marca. — Po poročilu nizozemske poročevalske agencije Aneta so zastopniki vlade Nizozemske Indije in indonezijski nacionalisti v soboto obnovili razgovore za ureditev indonezijskega vprašanja. V ponedeljek sta indonezijski ministrski predsednik Sutan Sjahrir in Hubertus van Mook prisostvovala seji nizozemsko-indonezijskega pododbora, pri čemer so nadaljevali razgovore o ustavnem vprašanju.

Sutan Sjahrir je izjavil, da je bil prihod nizozemskih čet na Javo eden izmed činiteljev, ki so povzročili boje okrog Bandoenga, ki so jih v glavnem povzročili ekstremisti in v katerih so imeli Britanci v štirinajstih dnevih stotino mrtvih in ranjenih.

Britanski general sir Montague C. N. Stopford je pričel nato s pripravami, da spravi Bandoeng, poletno prestolnico Jave, pod zavezniško nadzorstvo. Nad mesto so odvrgli letake z britanskim ultimatom, ki je potekel v nedeljo opolnoči; v zadnjih urah je bilo nekaj pogajanj med ekstremisti in «vladnimi» odposlanci, da bi dosegli sporazum o mirni britanski zasedbi južnega dela Bandoenga, ki jo je odredil zavezniški poveljnik Stopford. Ekstremisti so bili v tem področju zgradili večje število utrdb.

Po britanskem razglasu je ogenj pojenjal, vendar pa spočetka ni bilo opaziti nikakega znaka, da so indonezijske čete začele mesto izpraznjevati. Sutan Sjahrir je poslal edinicam ukaz, naj ne nadaljujejo z odporom.

Indonezijske čete so nato zahtevale desetdnevno odgoditev izpraznitve južnega dela Bandoenga in utemeljevale zahtevo s pomanjkanjem prevoznih sredstev. Odklonile pa so britansko ponudbo, da jim dajo na razpolago japonska prevozna sredstva.

Po preteku ultimata so začele zavezniške čete prodirati proti mestu, v katerega so bili prej vrdli ekstremisti in ga po veliki večini požgali. Skozi južni del gorečega mesta so prodirali Indijci, ki pa niso naleteli na odpor. Ko so prišle v mesto britanske čete, so se pojavili kitajski meščani in prosili za zaščito. Indonezijcev je bilo videti le malo. Večina civilnega prebivalstva je iskala zaščito vzdolž britanskih crt, kjer so jim uredili posebna taborišča.

NOVI SOVJETSKI ODPOKLIC V KANADI

London, 27. marca

Dopisnik lista «News Chronicle» iz Ottawe piše, da je Sovjetska zveza odpoklicala podpolkovnika Georgijeva Popova, ki je kot vojaški ataše ottawskega veleposlaništva naslediil polkovnika Zabotina.

Podpolkovnik Popov je odpotoval v New York, odkoder bo s parnikom nadaljeval pot s Sovjetsko zvezo. Zabotina imajo za najpomembnejšo osebnost sovjetske vohunske mreže, ki so jo pred kratkim odkrili v Kanadi.

Čeprav je sovjetsko veleposlaništvo sporočilo, da bo Popov izostal le «začasno», pravi «Reuters», da je poslaništvo dalo enako pojasnilo tudi ob priliki Zabotinovega odhoda.

S tem dogodkom se je seznam oseb ki so od trenotka, ko se je pojavil vohunski škandal, zapustile sovjetsko veleposlaništvo, spet pomnožil. Med temi osebami so: veleposlanik, prvi tajnik in bivši načelnik «Tassove kanadske agencije».

IZ SLOVENIJE

Na Kofcah nad Tržičem so priredili medmestni dvoboj v veleslalomu med Celjem in Tržičem. Vsako mesto je poslalo po 10 tekmovalcev. Proga je bila dolga 1150 m z višinsko razliko 210 metrov. Prva tri mesta so zasedli Lukanc Slavko (Tržič), Uršič Dominko (Celje) in Krmelj Janko (Tržič).

Tanjug javlja, da je imelo za časa fašističnih oblasti na področju «B» vso trgovino v svojih rokah le majhno število trgovcev. Družba «Prerad», ki poleg drugih nalog skrbi za pravilno porazdeljevanje živil, bo prevzela v svojo upravo vse te veletrgovine. Pričeli so osnavljati tudi posebna gostilničarska združenja, ki bodo skrbela za pravilen promet z vinom.

Minister za prosveto je izdal odredbo o ustanovitvi treh okrožnih študijskih knjižnic za celjsko, mariborsko in novomeško okrožje. Nove študijske knjižnice, ki bodo izposojale ljudstvu knjige in časopise, vodile čitalnice s priročniki, dajale strokovne nasvete o literaturi ter prirejale strokovne tečaje in razstave knjig, so pooblastili, da bodo prevzele že obstoječe knjižne zaloge v posameznih mestih. Svoje knjižne zaloge bodo izpolnjevale z dolžnostnimi izvodi, z nakupom iz letnih dotacij, z zamenjavo knjig in z darovi. Posečanje študijskih knjižnic bo brezplačno. Odprte bodo najmanj 6 ur na dan, in sicer vsaj 44 tednov na leto.

Prirodoslovni muzej v Ljubljani je dokončno uredil in prepariral svojo največjo posebnost in dragocenost — okostje mamuta, ki so ga leta 1938 izkopali v potoku Nevljici pri Kamniku. Sicer precejšen del okostja manjka, vendar si je moči ustvariti iz najdenih delov okostja prodstavo o mamutu. Muzej se poleg tega ponaša z mnogovrstnimi zbirkami, od katerih nekatere vsebujejo redke primere že izumrlih živali, ali pa takšnih, ki jih je silno težko najti. Posebno močna je zbirka ptic. Herbarijske zbirke predstavljajo za prirodopisje silno važno znanstveno gradivo.

S posebno uredbo je vlada LRS ustanovila Državno trgovinsko podjetje «Mlekopromet» s sedežem v Ljubljani z glavnico 5 mil. dinarjev, ki jo je vplačala vlada LRS. Podjetje ima naslednje naloge: promet z mlekom, mlečnimi proizvodi in jajci, načrtno preskrbovanje prebivalstva Slovenije s temi proizvodi in sodelovanje z živinorejskimi zadrugami in živinorejci pri delu za izboljšanje mlekarstva. Istočasno so v Ljubljani ustanovili Državno trgovinsko podjetje za promet z usnjem in tekstilijami «Usteks» z glavnico 10 mil. dinarjev. Namen in naloga podjetja je, da nakupuje in prodaja na debelo usnje, usnjene izdelke, čevljarske potrebščine, manufakturno blago, konfekcijo in druge tekstilne izdelke. «Usteks» bo prevzel vse tekstilno in usnjarsko blago, določeno za potrošnjo v Sloveniji ter bo to blago sortiral in pripravil za oddajo trgovcem in zadrugam.

Vrhovno sodišče Slovenije je po dvotedenski razpravi izreklo nad povzročitelji škode in sabotažnih dejanj pri Državnem avtomobilskem podjetju (DASP) naslednje kazni: Bervar Anton, 6 let odvzema svobode; ing. Vidmar Stanislav 7 let odvzema svobode s pris. delom; Birimiša Jakob 4 leta odvzema svobode s pris. delom; Končar Adalbert 6 mesecev odvzema svobode s pris. delom; More Slavko 3 leta odvzema svobode s pris. delom; Pibernik Božidar 8 let odvzema svobode s pris. delom in zaplembo vse imovine; Levičnik Franc 10 let odvzema svobode s pris. delom in zaplembo vse imovine. Vse so obsodili tudi na povračilo stroškov kazenskega postopka in izvršitve kazni. Vsake krivde in kazni pa so oprostili Sladonja Dragana, Drinovca Vladimirja, Spicerja Mirana, Valenčiča Franca in Kampuša Adalberta.

V Ljubljani je bila izredna konferenca znanstveno-strokovnih delavcev in zastopnikov gospodarskih ministrstev, ki so razpravljali o organizaciji pridelovanja semen. Preračunali so, koliko semen bodo potrebovali v vsej državi in so izdelali načrt zakona o organizaciji semenske službe. Pri izvedbi programa za pridelovanje in čim uspešnejšo selekcijo semen bodo imela najvažnejšo vlogo državna kmetijska posestva.

Pretekilo nedeljo je preko 15.000 ljubljanskih uradnikov, delavcev, žena, nameščencev in mladine opravljalo prostovoljno delo. Čistili so ulice, odstranjevali sledove okupacijske dobe, nabirali surovine in odpadke za predelavo in pripravljali gradbeni material.

Umrli so: Marija Sotlar, vdova po trgovcu, Marion Toennies-Dunn, Jože Primc, vajenec, Neža Papula, vsi iz Ljubljane; Franc Sever, žel. upokojenec na Črnučah, Rozi Kušar-Roter v Zagorju, Josip Javoršek, mesar v Gradcu, Mihael Dimnik, posestnik v Jaršah.

Razprava v Nürnbergu

Konec zasliševanja Göringa

«Vse za veličino Nemčije»

Nürnberg, 27. marca

Pred nürnberškim sodiščem za nemške vojne zločince so morali Göringu prepovedati da bi dolgovezno odgovarjal na vprašanja, ker bi s tem izgubljali veliko časa. Samo v primerih, kjer bi njegovi odgovori zahtevali pojasnitve, naj odgovarja, toda s čim krajšimi izjavami.

Göring je priznal, da je kot minister za sestavo štiriletnega gospodarskega načrta, predvidel ukrepe za zaplenitev židovske lastnine. Ameriški sodnik Jackson je prečital izvlečke iz poročil o razpravah proti članom nacistične stranke, ki so nezakonito ravnali z Židi. Kazni so bile v nekaterih primerih naravnost smešno nizke. Tako so nekega nacista, ki je umoril dva Žida, kaznovali le z odstavitvijo iz strankine službe za dobo treh let.

Ravnanje z Židi je bilo takšno, da je Göring izjavil Haydrichu, da bi ne želel biti Žid v Nemčiji. Pod najrazličnejšimi malenkostnimi pretvezami so jim plenili premoženje, zapirali in pošiljali v koncentracijska taborišča, da bi se tako polastili njihovega premoženja.

O svoji zbirki umetniških predmetov je Göring izjavil, da ne more navesti sedanje vrednosti, mogoče je vredna petdeset milijonov mark po tržnih cenah, zanj pa je predstavljala gotovo še večjo vrednost.

Zaklade, katere so Nemci odpeljali pred uničenjem opatije Montecassino, so spet vrnili v Vatikan, za kar mu je poslal opat benediktinskega samostana pismeno zahvalo.

Presenečenje je povzročila Göringova izjava, da Hitlerju ni bilo znano vse, kar se je dogajalo v koncentracijskih taboriščih.

Tudi Göring sam ni vedel, da je v koncentracijskih taboriščih izgubilo življenje nad deset milijonov ljudi. Göring je pojasnil, da v dobi vojne ni poslušal tujih radijskih postaj. Vodja Gestapa Himmler je držal vse takšne stvari v veliki tajnosti. Prekinil je angleškega sodnika Maxwella Fyfe z besedami: «Oporekam vaši trditvi, da bi bil Himmler moj prijatelj», kar je vzbudilo splošen smeh med člani sodišča.

Na vprašanje, ali veruje v teorijo o gospodujoči rasi, je Göring to zanikal, četudi je trdil, da so razlike med rasami, vendar ni bil nikdar mišljenja, da bi bila kakšna rasa gospodujoča. Ko so ga vprašali, kako je mogel spričo takšnih nazorskih razlik sodelovati s Hitlerjem, je odgovoril, da mu je bil zvest kot vojak v dobrih in slabih časih.

Hitler mu ni nikdar očital teh razlik v nazorih.

O vzrokih današnjega stanja Nemčije je na vprašanje sovjetskega državnega tožilca Rudenka odgovoril: «Kar se tiče sedanje usode, morem le reči, da je Nemčija pogubljena le zaradi svojega poraza».

Francoski tožilec Champetier de Ribes je odklonil zaslišavati Göringa, češ da nobena njegova izjava ne more zmanjšati njegove odgovornosti.

Prečitali so nekaj listin, iz katerih je razvidno, da so nemške oblasti pripravljale razprave proti vojnim zločincem, ki bi jih vodile proti raznim sovjetskim poveljnikom, če bi Nemčija zmagala. Te dokaze so zbrali v «Bali knjigi» iz leta 1941. V njej obtožujejo sovjetsko vojsko grozot nad ujetimi nemškimi vojaki. Tako pravi na enem mestu: «V bližini Ročanka so našli trupla petih nemških vojakov, ki so jih bili Sovjeti ujeli, trupla so bila zvezana z vrvjo in strahovito razmrcvarjena: roke polomljene, globoke rane na različnih mestih, oči iztaknjene in obrazi iznakaženi».

Sovjetski javni tožilec Rudenko je ugovarjal čitanju listin, češ da so to le propagandne bajke. Naloga sodišča pa je, da preučuje nemške vojne zločine, ne pa sovjetskih.

«Bela knjiga — je dejal Rudenko — je le fašistična propaganda, na temelju izmišljotin in falzificiranja, da bi tako zakrili zločine, ki so jih naredili fašisti».

Čitali so pozneje izjave britanskega svetovalca sira Ogilvia Forbesa, ki je bil v Berlinu v dobi 1937 do 1939, ki pravi, da mu ni nič znanega o Göringovem prizadevanju za mir med Britanijo in Nemčijo pred izbruhom vojne 1939. Obisk švedskega industrijalca Dahlerusa tolmači kot Göringov poskus, da bi izločil Veliko Britanijo iz vojne, dokler ne bi končali vojne s Poljsko.

«Pripravljal sem pot na oblast in skušal dovesti Nemčijo do veličine in svobode, je dejal Göring. Storil sem vse, da bi preprečil vojno, toda ko je izbruhnila, je bila moja dolžnost storiti vse, kar je bilo v moji moči, za Nemčijo.»

Göringa samega in njegovega branilca dr. Stahmerja so morali večkrat omejevati pri njihovi gostobesednosti, da bi ne zavlačevala razprave.

Ob koncu zasliševanja je bil videti Göring zelo utrujen; bil je drugačen kot ob pričetku, ko so njegovi tovariši odobravali njegove duhvite odgovore. Bil je le senca nekdanjega Göringa.

ZANIMIVOSTI

Žrtve čeških novinarjev

Zveza češkoslovaških novinarjev v Pragi je objavila pregled izgub svojega članstva iz dobe nemške okupacije. Do sedaj je bilo ugotovljeno, da so Nemci obsodili na smrt, ustrelili ali pa drugače umorili 97 čeških novinarjev. Nemška koncentracijska taborišča je preživelo vsega 91 novinarjev, ki so se vrnili v domovino z uničenim zdravjem. Dejstvo, da je 600 novinarjev, kolikor jih je Zveza imela l. 1939, bilo mučenih ali pa zaprtih v koncentracijskih taboriščih, zgovorno dokazuje, kako velik interes so imeli Nemci, da uničijo češke novinarje, ki so bili neustrašeni bojevniki za pravice češkega naroda in demokracijo.

Čehi in Slovaki v številkah

Po najnovejših podatkih ministrstva za prehrano v Pragi živi danes na Češkem, Moravskem in Sleziji 8.100.000 Čehov in na Slovaškem 2.950.000 Slovakov. Če ne računamo Nemcev in Madžarov, ki bodo morali republiko zapustiti, vidimo, da tvorijo Čehi 75.77 odstotkov in Slovaki 24.23 odstotkov polnopravnih državljanov ČSR. To razmerje bo prišlo do izraza tudi v številu poslancev pri majskih volitvah v Ustavodajno narodno skupščino.

Pred kratkim so strokovnjaki ugotovili, da funt urana 235, ki ga uporabljajo pri izdelovanju atomske bombe, lahko proizvaja 11.400.000 kw-ur. Na ta način lahko nadomestijo 1.500 ton premoga, 946.325 litra bencina, 2.265.360 kubičnih metrov industrijskega plina, oz. 1.132.630 kubičnih metrov naravnega plina. Zaradi posebnih naprav, ki bodo nujno potrebne, bo uporaba urana možna samo v velikih industrijskih podjetjih. Menijo, da bodo mogli tehnično vprašanje rešiti v 6 mesecih. Profesor R. C. Gustavson, prorektor vseučilišča v Chicagu je pred posebno komisijo ameriškega senata izjavil, da bodo mesta popolnoma rešili nadležnega dima.

ČSR sodi izdajalce

Češkoslovaški pravosodni minister dr. Prokop Drtina je podal v začasni narodni skupščini obširno poročilo o izrednih sodiščih.

Do konca meseca februarja so sodišča obsodila 2.854 oseb, od katerih je bilo obsojenih na smrt na vešala 117 oseb in 107 na dosmrtno kazen v prisilnih taboriščih. Med obsojenimi je bilo več Čehov kot pa Nemcev. Do 31. decembra 1945 so predali sodiščem skupaj 37.954 primerov, pričakujejo pa, da bo predano sodišču še najmanj 50.000 primerov. Do konca leta so obsodili 14.905 oseb, tako da ostane še 23.049 primerov. Izredna narodna sodišča so do konca meseca januarja obravnavala 3.934 oseb, od katerih je bilo 3.151 obsojenih in samo 272 so jih predali rednim sodiščem, medtem ko so 461 oprostili.

Največ primerov je sodišče obravnavalo za ovaduštvo. Če hočemo pravilno oceniti položaj delovanja sodišč, potem moramo imeti pred očmi dejstvo, da skoraj še vsi Nemci čakajo na razsodbo.

Prav tako bodo pred izrednim sodiščem razpravljali o primeru največjega zločinca Karla Hermana Franka, ki je bil v dobi okupacije nemški državni minister za protektorat. Obtožnica proti Franku je stvarno obtožnica češkega naroda proti vsemu nemštvu in proti nemški manjšini na Češkoslovaškem še posebej. Ta proces se bo začel 15. marca.

GOSPODARSTVO

Racioniranje moke za peko in racioniranje žita, bodo po poročilih moskovske radijske postaje, v Sovjetski zvezi odpravili tekom tega leta. Do konca prihodnjega leta bodo ukinili tudi racioniranje drugih živil.

Zaradi pomanjkanja žita je prehranjevalni položaj v Sviči slabši, kakor kdaj koli v času vojne. Švicarske poljedelce so povabili, da razširijo obdelana ozemlja.

Ravnateljstvo ustanove UNRRA v Washingtonu je sprejelo brzojavko iz Aten, katera pravi, da so se štiri balkanske države sporazumele, da bodo ukinile nekatere carinske in birokratske formalnosti. S tem bodo omogočile pospešeno razdeljevanje živil v nekaterih krajih južne Jugoslavije. Po tem ukrepu so živila, ki so prispela v Solun 11. marca, takoj prepeljali skozi Grčijo in Jugoslavijo. Bolgarija in Turčija sta olajšali prevoz s tem, da sta dvema jugoslovanskima vlakoma za prevoz živeža dovolili prevoz po bolgarskih in turških železnicah.

Glasilo bolgarske opozicijske kmetske stranke «Narodno Zemedelsko Zname» je objavilo članek, v katerem pravi, da Bolgarija nima dovolj žita, da bi ga dala na račun vojne odškodnine.

Finska, Italija, Portugalska, Švedska in Švica so pristopile k evropski organizaciji za premog, ki je bila ustanovljena preteklega januarja z namenom, da uredi preskrbo in razdelitev premoga in rudniških naprav.

Iz Milana javljajo, da je italijanska industrija motornih koles v polnem delovanju in da se pripravlja na izvoz, ki bo, kot je videti, posebno ugoden v severno in balkanske države. Tovarna «Michelin» je v teh dneh začela s proizvodnjo avtomobilskih plaščev.

JUL. KRAJINA

Povišanje telefonskih pristojbin

Trst, 27. marca

28. marca t. l. bodo povišali za 50% pristojbine za telefonsko medkrajevno službo na področju A Julijske krajine.

Pristojbine za krajevno službo bodo povišali s 1. aprilom tega leta. Nove pristojbine bodo objavili v kratkem.

Tržaško izredno porotno sodišče v Pulju

Pulj, 27. marca

Včeraj se je prvič sestalo v Pulju izredno porotno sodišče, ki so ga premestili iz Trsta v Pulj, da bi sodilo obtožence, ki so zakrivili politične zločine.

Začeli so z razpravo proti Eligiu Defranceschiu, obtoženemu sodelovanja z Nemci, udeležbe pri cičenjih in usmrtitve Gladrescota, ki so ga leta 1944 obesili v vasi Gradreschi.

Po uvodnih formalnostih so začeli z izpraševanjem obtožilnih prič, med katerimi je bil Radollovich, ki je prišel v protislovje. Opoldne so razpravo zaključili in jo preložili na današnji dan.

"Aurora,, na Kitajsko

Trst, 27. marca

Britansko križarko «Aurora», katero so Tržačani nedavno videli zasidrano pred trgom Unità, bo kmalu prevzela v posest kitajska vlada, ki ji jo bo odstopila britanska vlada. Prekrščena bo v «Kung Wei», kar pomeni «zaščitnik».

O «Aurori» bi lahko povedali mnogo zanimivih reči. Med drugim dejstvo, da si je njen kapitan Robert San Vincent Sherbrocke prislužil 31. decembra 1942 leta «Victoria Cross», ko je napadel s svojimi torpedovkami mnogo močnejšo nemško skupino ladij; tako je rešil konvoj trgovskih ladij, ki je vozil živež Sovjetski zvezi. V tem boju je bil kapitan Sherbrocke težko ranjen in izgubil oko. Zaslužil si je D. S. O. pri drugi bitki v Narviku. Zdaj dviga kontreadmiral H. R. G. Kinahan njegovo zastavo na križarki «Aurora».

«Aurora» spada k skupini križark, h kateri spadajo tudi Ajaks, Orion, Liverpool in Sirius. Vse te ladje so obiskale Trst v zadnjih devetih mesecih.

Podržavljanje gozdov v ČSR

Z dekretom predsednika češkoslovaške republike so podržavili gozdove, katerih lastniki so bili sovražniki države. Od lanskega poletja do konca meseca februarja je upraviteljstvo državnih gozdov na Češkem, Moravskem in v Sleziji prevzelo vsega 454.000 ha zaplenjenih gozdov Nemcev, kolaboracionistov in izdajalcev. Poleg tega so zagotovili še več kot 100.000 ha gozdov za morebitno potrebo države. Prevzem vseh gozdov, ki so pripadali Nemcem in izdajalcem republike, bo končan do konca meseca marca. Splošno računajo, da bo za potrebe države zaplenjeno ali zagotovljeno vsega 700.000 do 750.000 ha gozdov.

TRST

Podpolkovnik Smuts pregledal civilno policijo Julijske krajine

Pohvala častnikom in agentom

Včeraj zjutraj je obiskal podpolkovnik J. C. Smuts, O. B. E., komisar področja mesta Trsta, razne sedeže policijskih sil Julijske krajine in prisostvoval njihovemu rednemu delovanju.

Na glavni policijski postaji je videl delo kriminalno-preiskovalnega oddelka, kjer so ga posebno zanimali različni načini za odkrivanje zločincev. Nato je komisar obiskal glavno policijsko vojašnico, kjer je pregledal spalne prostore, dvorane za sestanke in šolo.

Častnikom je čestital k vzornemu stanju poslopij in k uspešnosti raznih služb.

Ob priliki tega pregleda, je komisar izrekel tudi pohvalo za način, s katerim so nadzorovali demonstracije zadnjih dni in pri katerih so pokazali mnogo potrpežljivosti.

Tretji dan demonstracij v Trstu

TRST, 27. marca. — V Trstu so že tretji dan velike politične demonstracije, ki so trajale do poznega večera.

Več tisoč pristaniških delavcev in delavcev tržaških tovarn je skrajšalo svoj delovni čas zapustili so delo ob 15. uri, da bi se udeležili velikega sprevoda v prid Jugoslavije. Sprevod je obhodil mestne ulice z zastavami in godbo.

Pri glavnem kolodvoru je nastal topež. Policija Julijske krajine je aretirala v bližini nekaj oseb. Bilo je tudi nekaj spopadov z majhnimi skupinami italijanskih demonstrantov, in sicer na raznih krajih. Policija ni poročala o resnih incidentih. Tekom dneva je policija Julijske krajine aretirala 150 oseb, 66 oseb je bilo ranjenih, toda nobena težko.

Med nadzorovanjem množice, sta se zaletela drug v drugega dva «jeepa»; ob tej priliki sta bila ranjena dva policista, med njima eden težko.

Civilna policija Julijske krajine je spet vršila težko delo, a zelo spretno. Pomagalo ji je le malo članov zavezniške policije. Preprečila je tako resne spopade med nasprotnimi skupinami, ki bi lahko povzročile tudi škodo na imovini in poškodbe mirnim meščanom.

Govorilo je več govornikov. Spet se je množica zbrala ob obali pred «Grande Albergo della Città», kjer menijo, da je nastanjenih nekaj članov razmejitvene komisije.

Bilo je nekaj primerov, da so demonstrantje vrgli papirnate krogle, ki so vsebovale grafit, med nasprotne množice. Ni bilo resnih incidentov.

Edinice britanske mornarice odstranile v Sredozemlju 11.907 min

Skupno število min, ki so jih odstranili britanski minolovci v Sredozemlju, je znašalo do 1. marca tekočega leta 11.907 (1038 globinskih min in 10.869 zasidranih min). Stoenainpetdeseta in 156, flota minolovcev BYMS sta nadaljevali, vselej ko je vreme dopuščalo, delo za odstranitev min na morskem močno miniranem področju med Trstom, rticem Salvore in rtičem Sdobba, področjem, ki je znano kot «tržaški trikot».

Pred mesecem decembrom je peta flota minolovcev zapustila atenski zaliv, ko je odstranila 30 min iz površine približno 110 kvadratnih milj. Štiri in dvajseta flota «M. L.» je pripomogla k odstranitvi min iz posebno nedostopnih voda in je tako zavarovala pomorska pota največjim ladjam. Sto dva in sestdeseto floto «Byms» so uporabili v prvi vrsti za očiščenje globinskih min flevsisovega zaliva; do danes so odkrili tri mine tega tipa.

Pred zahodno obalo Grčije je 160 flota «Gyms» osvobodila kanal do Zante. V genovskem zalivu je 12. flota minolovcev očistila obširno minirano polje južnovzhodno od Savone. Odstranili so skupno 175 min.

Popis tujcev

Vse osebe, ki nimajo italijanskega, ali so brez državljanstva, se morajo javiti na uradu za tujce pri policiji Julijske krajine v ulici 30. oktobra št. 2-III. nadstr. med 9. in 12. uro.

Od 28. do 30. t. m. sta na vrsti črki Q in R.

PREHRANA

Razdeljevanje olja bolnikom

Potrošniki, ki na bolniške nakaznice še niso prevzeli olja ali masla za tekoči mesec, so vabljeni, da se takoj glasijo na občinskem prehranjevalnem uradu, kjer jim bodo žigosali odgovarjajoče bone za dvig olja, in sicer po ceni 260 lir. Razdeljevanje se bo končalo ob koncu meseca.

Za gledališko umetnost

Shakespearovo spominsko gledališče v Stratford-on-Avonu, rojstnem kraju največjega angleškega pisatelja. Gledališče so zgradili že več let pred vojno. V njem prirejajo vsako leto spominski gledališki festival. Leži na obrežju reke Avon.

GORICA

Demonstracije

Včerajšnja demonstracija se je priela ob 15. uri v bližini sedeža narodno osvobodilnega odbora na korzu Roosevelt in se je zaključila s sprevodom, ki se je napotil po glavnih mestih ulicah proti sedežu Zavezniške vojaške uprave. Organizatorji demonstracij so izjavili, da je bil namen demonstracij pozdraviti zavezniško komisijo za razmejitev na goriškem področju in manifestirati v prid svojih stvari.

Člani policije so izjavili, da je včerajšnja manifestacija potekala v redu in ni bilo posebnih incidentov, čeprav so se demonstranti srečali na Travniku z več tisoči oseb, ki so nosile jugoslovanske zastave in so zasedle trg in bližnje ulice. Zavezniška vojaška policija in civilna policija Julijske krajine sta držali red. Ko je sprevod odhodil vse mesto, je šel mimo sedeža Zavezniške vojaške uprave, nato pa se je obrnil spet proti Travniku, kjer se je brez incidentov razšel.

Čeprav ni bilo incidentov, poroča kljub temu policija, da je bilo približno 50 aretacij; dve osebi sta bili pri skupinskih manifestacijah, ki so bile v Gorici v nedeljo in ponedeljek, težko ranjeni. Mesto ima praznično lice že od nedelje popoldne, ko se je razširila govorica, da lahko pričakujejo od trenotka do trenotka razmejitveno komisijo.

Niso izdali nobenega uradnega poročila o prihodu, načrtu dela in času bivanja komisije v Gorici.

Plin od 19. do 20. ure

Mestna podjetja v Gorici sporočajo, da bodo od 27. marca oddajali plin pod normalnim pritiskom od 19. do 20. ure.

Komisija za čiščenje

V ponedeljek, 1. aprila, bo pred komisijo za čiščenje redni javni narok, na katerem bodo razpravljali o ugovorih zaradi nameravane začasne ukinitve izvrševanja prostih poklicev naslednjim osebam: zdravniku dr. Pieru Zavagliu iz Krmina; izvedencu Aureliu Decolleju, odvetniku dr. Eniu Pascoliju, zdravniku dr. Luigiju Delpinu in prokuratorju dr. Rafaelu Sabatu, vsem iz Gorice.

Tiskovna konferenca preložena

Tiskovna konferenca, ki bi morala biti danes pri goriškem upravniku majorju Longu, je preložena na prihodnjo sredo 3. aprila.

Izdaja stalnih potnih dovolilnic

V namenu, da bi vsem kmetovalcem, ki imajo ali obdelujejo zemljišče na področju B, preskrbel stalne potne dovolilnice, poziva Statistično gospodarski poljedelski urad za goriško področje vse kmetovalce, da se javijo na občinskih uradnih S.G.P.U.G. ali pa na omenjenem uradu v Gorici na korzu Roosevelt št. 5.

Cerkvena tatvina na Sveti gori

Škoda presega pol milijona lir

Dvajsetega tega meseca so neznani tatovi vdrli vrata zakristije na Sveti gori in odnesli iz različnih omar veliko posvečenih predmetov, ter zlatih in srebrnih dragocenosti.

Tatovi so nato odšli še v cerkev, kjer so se hoteli polastiti še nadaljnjih zlatih in srebrnih kelihov; v ta namen so dobesedno razbili vratca tabernaklja. Skupna škoda, ki so jo povzročili tatovi znaša preko pol milijona lir.

Od maja do novembra 1945 je Češkoslovaška uvozila blaga za 386 milijonov kron in izvozila za 229. Glavni dobavitelji so bili ZSSR, Madžarska in Švica, a glavni kupci USA, Švica in Avstrija.

Ameriška vlada je dovolila banki za izvoz in uvoz velik kredit za trgovino s tujino. Računajo, da bodo USA uvažale iz ČSR hmelj, rokavice, gnjati, porcelan in druge glinaste izdelke.

Volitve v „Notranjo komisijo"

na mestnem županstvu

Delavci, uradniki in drugi uslužbenci mestnega županstva v Gorici, so 22. marca 1946. volili svojo «Notranjo komisijo», ki je sestavljena iz 11 članov (7 uradnikov in 4 delavcev) in ki ima nalogo, da zastopa in ščiti pravice in koristi vseh občinskih uslužbencev, ne glede na to, ali so vpisani v ta ali oni sindikat.

Volitve so bile s tajnim glasovanjem, s splošno aktivno in pasivno volilno pravico, enako za vse brez razlike. Volitve so bile posebej za uradnike ter druge uslužbence in za delavce.

Izid volitev za uradnike in druge uslužbence je naslednji: izvoljeni so: 1) Coceanis Ugo s 114 glasovi; 2) Bernot Tullio s 110; 3) Franzot geom. Guido s 97; 4) Visin Ermacora s 96; Velvi dott. Giuseppe s 93; 6) Bradaschia Guido z 62; 7) Cosolo Serafino z 58.

Izid volitev za delavce je naslednji: izvoljeni so: 1) Simonetti Onorino s 60 glasovi; 2) Osbatti Luigi z 40; 3) Rutar Giovanni z 19; 4) Cuffolo Amadio s 17.

Gospod Ugo Coceanis, ki je dobil največ glasov, je pooblaščen, da skliče in vodi prvo sejo, na kateri bodo izvolili predsednika komisije in odbornike.

Razdeljevanje tobaka

Glavna zaloga tobačnih izdelkov v Gorici javlja, da bodo danes začeli razdeljevati tobak za drugo polovico meseca marca. Tobaka bo 60 gr na osebo, in sicer 20 gr «trinciata forte», 2 cigari «Toscani», 10 gr cigaret «Macedonia» in 20 gr cigaret «Nazionali». Upravičenci si bodo lahko tudi nabavili 1 zavojček papirčkov ali cevk za cigarete.

Zakaj je potrebna menjava semenskega krompirja

Znano je, da se pri zaporednem pridelovanju istega krompirja v naših krajevnih razmerah pojavljajo znaki zvrženja (degeneracije). Pod zvrženjem razumemo skupino bolezenskih pojavov, ki se prenašajo na potomstvo in zaradi katerih rastlina progresivno hira in daje, toliko glede kakovosti kakor glede količine, od leta do leta revnejše pridelke. Razen tega se prikažejo na tako obolelih rastlinah morfološke izpremembe na listih (krčevitost), na vejah (rahitizem) in na gomoljih (maloštevilni in majhni, drugačni od normalnih).

Medtem ko se pojavlja degeneracija na ravnini in brdnih legah v težki in vznemirljivi obliki, ostanejo nasadi v hribih v nad 800 do 1000 m visokih legah, v katerih jim niso od gorkote, deževja in sončnega odseva odvisne krajevne razmere tako ugodne, gotovo v boljšem zdravstvenem stanju. Iz tega vzroka se v hribih pridelani krompir na ravnini obnese znatno bolje, kot tisti, ki ga pridelamo doma.

Nasvet kmetovalcem, naj po možnosti menjajo krompir, je iz zgoraj obrazloženih tehničnih razlogov opravičen.

Prav posebno jim pa moramo priporočati, naj pazijo na to, da bo iz zgoraj navedenih vzrokov seme zanesljivega izvora, ker si vseeno, če kupimo, ne glede na izvor, prvi krompir, ki nam ga ponujajo.

RADIO

Slov. vesti: 5.15, 12.45, 20, 23.15 uri.
Ital. vesti: 7.30, 13, 20.15, 23. uri.

Sreda, 27. marca

17 prenos iz Vidma; 18 operetna glasba; 18.30 odmev dela; 19 XIX. ljudska glasbena ura; 19.30 literarna ura: Josip Jurčič; 20.30 veliki mojstri ritma; 21 predavanje v italijanščini; 21.10 vesela glasba; 21.20 orkester pod vodstvom dir. Cesare Galline; 22 tržaški kvartet; 22.30 pustolovska igra; 23.20 nočno zabavišče.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

E. WALLACE 44.

POTEPUH

Pustolovska zgodba

«Dva imam tukaj, poglej», železničar je posvetil na potepuha, ki sta spala v slami. Otilija se je stisnila proti steni vagona. Pito pa se je skril v nasprotni vogal. Moška sta se oddaljila.

«Čemu bi jih preganjal? Če jih vržem z vlaka, se zakolnejo proti meni in kepega dne bi lahko čital v časnikih naznanilo o smrti Ivana Slitha, ki je štel osemintrideset let, s prošnjo, da ni treba pošiljati cvetlic. Naloga zasledovati potepuhe je namenjena policiji, ne meni.»

Vlak se je premaknil nekaj kilometrov, ko se je znova ustavil. Pito je stegnil glavo iz vagona in opazil moškega, ki je prihajal naproti vlaku. Bil je policist!

Potepuh je opozoril dekle.

«Najbrže je prišel z motorjem», je menil.

Pito je odprl težka vrata na drugi strani vagona in skočil na tla. Otilija mu je sledila. V bližini ni bilo postaje, nekaj sto metrov oddaljen je bil podvoz. Motor je moral biti pod njim in Pitu se je celo zdelo, da vidi luči.

Skočila sta v peščen jarek, ki je tekel ob progi in Pito je lezel proti lokomotivi. Slišala sta glasove, kričanje, katerega je udušilo piskanje parnega stroja. Nenadoma je piskanje utihnilo.

«Samo en prazen vagon je; vsi drugi so zapečateni. V njem sta dva potepuha, že iz Littleburga ju vozim.»

Tik ob glavah sta slišala težke korake, ki so se oddajili ob progi. Kurjač in strojnik sta se stegnila z lokomotive, da bi videla. Bila sta s hrbtom obrnjena proti beguncem.

Najbolj nevarni so bili žarometi lokomotive, ki so osvetljevali velik del ceste na levo in desno. Na srečo je jarek bil globok, da sta se lahko plazila naprej in ostala v temi. S težavo sta hodila, ker je dno jarka bilo blatno in porastlo s plevelom. Na nekem mestu se je Pitu vgreznilo do kolen.

«Zbogom obleka!» je zamrmral, ko je pomagal Otiliji preko zapreke.

Podvoz je bil nekaj metrov oddaljen, toda motorja nista mogla odkriti.

«Človek pač ne more imeti vedno sreče», je filozofiral Pito. Prav v tem trenotku je luč žarometa padla na nekaj blestečega. Motor je bil na desni strani ceste in ni bilo treba čez progo.

Pito je plezal po strmem pobočju in vlekel dekle za seboj.

«Boljše bo, če se vležeš.»

Bum!

Krogla se je zarila v zemljo kakšnih petdeset metrov od Pita. Otilija je opazila ogenj.

«Teci!»

Otilija je klečala, toda Pito jo je potegnil za seboj in stekla sta.

Bum!

Pito se je opotekel: Otiliji je nehalo biti srce.

«Nič ni; drobec me je ranil v glavo, nič ni.»

Že je bil na varnem in pripravljal motor.

«Daj mi samokres!»

Pito ji je brez besed podal samokres in Otilija se je plazila naprej. Neki moški je tekel ob progi proti njima, toda Otilija je samo želela odkriti moškega, ki je streljal na Pita. Bil je skrit v jarku. Končno ga je opazila in pričela streljati. Strel jo je omamil in v roki je čutila mravljince.

«Pridi!» je klical Pito, ki je že sedel na motorju in prižigal žaromet.

«Vsedi se za menoj in trdno se me drži.»

Otilija se je vsedla postrani na zadnji sedež in se oprijela z rokama Pita okoli pasu. Motor se je premaknil in drvel z vedno večjo brzino.

Bum!

«Policaj streljа», je kričal Pito, «Ne boj se... slabo streljа!»

Zdelo se jima je, da je potekla cela večnost, preden sta prišla na ovinek, kjer se je cesta oddaljevala od proge. Otilija je še nekaj časa opazovala žaromete. Motor je bil dober in Pito ga je ves čas hvalil. Na cesti sta srečala samo nekega starčka z vozom. Konj se je splašil in gospodar je psoval na vozu.

«Najbrže je podeželski zdravnik. To bil bil edini vzrok, da je možakar njegovih let ob tej uri na cesti.»

Veter je odnašal besede, da se nista mogla pogovarjati. Pito je vozil brez točnega načrta. Pozneje je povedal, da namerava voziti po prvi cesti, ki bo vodila na desno in nato po prvi na levo.

«Rdečebradec... v jarku!»

«Tisti, ki je skočil na vlak. Zdi se mi, da sem ga videl.»

Zaustavil je motor. Otilija je bila srečna, da je lahko zapustila trdi železni sedež. Pito je ugasnil žaromete.

«Telefon mora biti približno dva kilometra daleč od kraja, kjer se je ustavil vlak. Sedaj so na bližnji policijski postaji že opozorjeni na nekega gospoda in gospodično, ki bežita z motorjem.»

Dvignil je motor in ga vrgel na polje čez zid.

Blizu sva», je dejal Pito. «Nisi videla reklamne deske na polju? Reklame pomenijo, da se približuješ civilizaciji.»

Pito se je sklonil, da bi si vsaj za silo očistil hlače, ki so bile trde od strjenega blata.

«Vprašala si, kam greva?»

«Niti pomislila nisem», je ponosno odvrnila Otilija. «Nisem preveč radovedna. Vendar bi želela vedeti...»

(Nadaljevanje prihodnjič)